

שבת כא. (ש3 מהסוף) עד כב: (ש12 מהסוף)

ביאורי מושגים

כיסוי הדם - השוחט חיה ועוף חייב לכסות את דמם. השוחט בהמה פטור מכיסוי. הטעם להבדל נעוץ כנראה בכך שבהמה נשחטת כקרבתן ולכן אין לכסות את הדם משום שזה נראה כאילו מקריבה מחוץ לביהמ"ק. חיה ועוף, לעומת זאת, אינם נשחטים אף פעם כקרבתן (חיה לא קריבה וקרבתן עוף נמלק במקום להשחט) ולכן אין בכך משום 'שחוטי חוץ'.

הטעם לדין נר חנוכה בשבת:
אם אסור להנות מנר חנוכה - יש להתיר בשבת (כיוון שלא נהנים מהנר, אין חשש שיטה).
אם מותר להנות מהנר - יש לאסור בשבת.

הטעם לדין נר חנוכה ביום חול:
אם 'כתתה זקוק לה' (אם הנר כבה יש להדליקו מחדש) - יש לאסור ביום חול.
אם 'כתתה אין זקוק לה' - יש להתיר ביום חול.

רב הונא: אסור תמיד.
רב חסדא: מותר ביום חול ואסור בשבת.
רב/רב מתנה: מותר תמיד.

האם מותר להדליק נר חנוכה מהשמנים והנרות האסורים בשבת?

קושיה: איך ניתן לומר שאם כתתה אין זקוק לה (אין צריך להדליק מחדש) - הרי הברייתא קובעת שהנר צריך לדלוק מהשקיעה עד שתכלה רגל מהשוק - משמע שאם הנר כבה יש להדליקו מחדש!

תשובה: פרק הזמן שבברייתא הובא כדי ללמד שתי הלכות אחרות:
1. אם לא הדליק בשקיעה יכול להדליק בפרק הזמן הנ"ל.
2. יש לשים שמן בנר שיספיק לפרק הזמן הנ"ל.

ברייתא

מצוות הדלקת נר חנוכה:
המצוה הבסיסית: נר בכל יום.
המהדרין: נר לכל אחד מבני הבית.
המהדרין מן המהדרין: ב"ה: מוסיף והולך, ב"ש: פוחת והולך.

טעמים של ב"ה: 1. מעלין בקודש ואין מורידין.
2. כנגד הימים שעברנו.
טעמים של ב"ש: 1. בדומה לפרי חג הסוכות.
2. כנגד הימים שנשארו.

מיקום הדלקת הנר

- מיקום הנר בבית:**
בקומה ראשונה - בפתח הבית.
בקומה עליונה - בחלון.
בשעת סכנה - מניחו על השולחן.
- מיקום הנר בפתח הבית:**
א. בפתח ידליק את הנר בטפח הסמוך לפתח.
ב. האמוראים נחלקו באיזה צד יש לשים את הנר.
להלכה יש לשים אותו משמאל כדי שבכל צד של הדלת תהיה מצוה (מזוזה בימין וחנוכיה בשמאל).
- גובה הנר:**
אין להדליק נר בגובה של מעל עשרים אמה.
רבה: לכתחילה יש להדליקו בגובה של עד עשרה טפחים.

ה'שמש'

רב: יש להדליק בנוסף לנר חנוכה גם נר נוסף.
ואם הוא אדם לא חשוב ויש לו גם מדורה - יכול להסתפק בכך.

הפוסקים דנו בדינו של רב:
הב"ח והרמ"א נחלקו האם מותר להנות מהאור משותף של שמש ושל נר חנוכה (הרמ"א) או שתפקיד השמש הוא רק להיכר לכך שהדלקת הנר היתה לצורך מצוה (הב"ח).
בעל המאור הוסיף שגם השיטה המתירה להנות מנר חנוכה מצריכה הדלקת שמש להיכר.

הנאה מנר חנוכה

1. רב הונא ור"ח: מותר להשתמש לאור נר חנוכה.
רב: אסור להשתמש לאור נר חנוכה.
2. רב אסי: אסור לספור כסף לאור נר חנוכה.
3. רב: אסור להדליק מנר לנר.
שמואל: מותר להדליק מנר לנר.

טעמו של רב אסי:
כפי שאין לבזות את מצות כיסוי הדם ע"י כיסוי ברגל - כך אין לבזות את מצות נר חנוכה.

מדין זה של כיסוי הדם נלמד גם האיסור להנות מקישוטי הסוכה במשך חג הסוכות.

הראשונים נחלקו ביחס שבין שיטת רב אסי לשיטת רב: הר"ן: אין מח' ביניהם.
הרא"ש: רב אסר שימוש קבוע, רב אסי הוסיף לאיסור גם שימוש ארעי.
בעה"מ: רב אסר גם שימוש של קדושה, רב אסי אסר רק שימוש של ביזוי.

הערות בעניין סעיף 3

1. למסקנה המח' בין רב לשמואל תלויה בשאלה האם המצוה היא בהדלקה ('הדלקה עושה מצוה') או שהמצוה נעוצה בהנחת הנר הדלוק במקומו ('הנחה עושה מצוה').
2. הגמרא הסתפקה מהו טעמו של רב:
משום ביזוי המצוה - ואז האיסור הוא רק כשמדליק בעזרת קיסם,
או משום הכחשת המצוה - ואז האיסור גם כשמדליק ישירות,
הגמרא מסיקה שהטעם הוא משום ביזוי וזאת כיוון שבמקדש היו מדליקים מהנר המערבי את שאר הנרות.